

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1996-1997

16 juli 1997

VOORSTEL VAN DECREET

– van de heer Marc Olivier c.s. –

houdende erkenning van de burgerlijke familiewapens

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Tot nog toe werden in Vlaanderen niet-adellijke burgerlijke familiewapens door middel van publicatie geregistreerd door het Heraldisch College, in 1973 opgericht door de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, een privé-instelling.

De Vlaamse Gemeenschap heeft thans de wettelijke bevoegdheid om een officiële regeling terzake tot stand te brengen. Burgerlijke familiewapens behoren immers tot het cultureel patrimonium en zijn dus een culturele aangelegenheid zoals bedoeld in artikel 4, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij de bijzondere wet van 8 augustus 1988.

Een officiële en wettelijke regeling is uiteraard te verkiezen boven een registratie door een privé-instelling.

Deze regeling doet geen afbreuk aan de waarde van het werk dat door het Heraldisch College op eigen initiatief werd gedaan op een ogenblik dat de Vlaamse Gemeenschap nog niet over de wettelijke bevoegdheid beschikte om in te spelen op de groeiende belangstelling voor de Vlaamse heraldiek in het algemeen en de burgerlijke familiewapens in het bijzonder.

Dit voorstel van decreet bevat geen bepalingen betreffende adellijke wapens. Krachtens artikel 113 van de Grondwet is het recht om adeldom te verlenen immers een prerogatief van de Koning. Dat prerogatief sluit ook de bevoegdheid in om adellijke wapens aan de begunstigden te verlenen. Adellijke wapens behoren derhalve niet tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap.

Dit voorstel van decreet sluit aan bij het decreet van 28 januari 1977 houdende vaststelling van het wapen en de vlag van de gemeenten.

Het beantwoordt aan de huidige hernieuwde en groeiende belangstelling voor de heraldiek. Het bouwt verder op het werk dat reeds op een bijzonder verdienstelijke wijze begonnen en verricht is door de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde en haar Heraldisch College. Het zal ongetwijfeld een stimulans zijn voor de verdere studie en toepassing van de heraldiek in het algemeen en voor de beoefening van de familiegeschiedenis in het bijzonder.

Ik durf dan ook de wens te formuleren dat dit voorstel van decreet spoedig de instemming van het Vlaams Parlement zal verkrijgen.

Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

De heraldiek is een onderdeel van het cultuurpatrimonium en valt derhalve onder artikel 127 van de Grondwet. De Raad van State heeft daarover een standpunt ingenomen in zijn advies van 3 april 1975 over het decreet betreffende de vlag en de feestdag van de Franse Gemeenschap.

Artikel 2

Dit artikel legt de betekenis vast van een aantal begrippen die in het decreet worden gehanteerd.

Een familiewapen is het heraldische onderscheidingsteken van een familie die niet tot de adel behoort. Adellijke familiewapens vallen buiten de bepalingen van dit decreet. Krachtens artikel 113 van de Grondwet is het recht om adeldom te verlenen een prerogatief van de Koning. Dat prerogatief sluit ook de bevoegdheid in om adellijke wapens aan de begunstigden te verlenen. Adellijke wapens behoren derhalve niet tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap.

Ook vele instellingen voeren in onze gewesten van oudsher een heraldisch wapen als uitdrukking van hun identiteit.

Het onderscheid tussen oude en nieuwe wapens berust op het traditionele heraldische rechtsprincipe dat een familie of instelling die een wapen gedurende ten minste honderd jaar op rechtmatige wijze, in het openbaar en zonder tegenspraak voert, een onaanvechtbaar recht op dat wapen verworft. De rol van de Vlaamse regering komt in dezen neer op de erkenning van een bestaand recht. Voor een nieuw wapen kan men zich niet op deze verjaringstermijn beroepen. Veelal betreft het hier een wapen dat door de aanvrager ervan vrij gekozen en ontworpen is en dat nooit door iemand anders werd gebruikt.

De Vlaamse Heraldische Raad werd opgericht bij besluit van de Vlaamse regering van 11 april 1984. Hij heeft de opdracht advies uit te brengen over gemeentelijke en provinciale wapens en vlaggen.

Hij fungeert ook als raadgever in andere heraldische en vlaggenkundige aangelegenheden. Daartoe behoren onder meer de familie- en instellingswapens.

Artikel 3

Privé-personen of instellingen die tot de Vlaamse Gemeenschap behoren, kunnen de erkenning vragen van hun oude wapen. Deze bepaling doet geen afbreuk aan het van bij het ontstaan van de heraldiek geldende recht dat iedereen vrij een wapen mag kiezen op voorwaarde dat het nog niet door derden werd of wordt gevoerd. De erkenning en de ermee gepaard gaande registratie en bekendmaking (artikel 7) bieden evenwel een wettelijke bescherming van het oude burgerlijk wapen.

In de heraldische rechtspraktijk geldt dat het al dan niet publieke karakter van wapengebruik bepaald wordt door de bestemming van de wapenafbeelding. Zo komt een wapen dat op een publieke plaats is aangebracht in elk geval in aanmerking.

De erkenning van een oud burgerlijk wapen geldt uiteraard voor de persoon van de aanvrager zelf. Ze geldt eveneens voor personen die het wapen volgens de heraldische traditie van hem erven.

De heraldische traditie huldigt terzake het beginsel van de vererving door alle kinderen die in de rechtstreekse mannelijke lijn uit een huwelijk zijn geboren. In afwijkende gevallen moet – per geval – naar billijkheid geoordeeld worden overeenkomstig de heraldische traditie en met oog voor de evolutie van het burgerlijk recht.

De erkenning van een oud wapen sluit bijvoorbeeld niet uit dat er zich naderhand nog belanghebbenden kunnen aanmelden die eveneens in rechtstreekse mannelijke lijn afstammen van iemand waarvan vaststaat dat hij eertijds het erkende wapen voerde. Het zou in een dergelijk geval niet opgaan dat de belanghebbende die als eerste een erkenning kreeg bijvoorbeeld zijn broers en zusters van het verkrijgen van een gelijkaardige erkenning zou kunnen weerhouden.

Artikel 4

In de lijn van de heraldische traditie kan de Vlaamse regering een persoon of instelling, van wie ze de

verdiensten wil onderstrepen, een nieuw wapen verlenen. In de regel zal een dergelijk wapen elementen bevatten die de verdiensten van de belanghebbende evoceren.

Nieuwe wapens kunnen ook op aanvraag van de belanghebbende door de Vlaamse regering worden verleend. In dat geval moet de keuze van het wapen door de aanvrager gemotiveerd worden.

Bij verleningen aan privé-personen wijst het verleningsbesluit de personen aan die het wapen mogen voeren. Om elke onduidelijkheid terzake uit te sluiten worden tevens de regels van de vererving vastgelegd. Op verzoek van de belanghebbende kan de Vlaamse regering daarbij van de gangbare heraldische tradities afwijken. Zo wordt het mogelijk dat een nieuw wapen in de vrouwelijke lijn wordt vererfd.

Alhoewel iedereen vrij een eigen wapen kan kiezen, is het aangewezen dat alleen wapens verleend worden die heraldisch verantwoord zijn. Het spreekt voor zich dat nieuwe wapens een exclusief karakter hebben. De opgesomde elementen behoren tot het specifieke domein van de adellijke heraldiek. Hun aanwezigheid in niet-adellijke families is daarom niet te verantwoorden.

Artikel 5

Alhoewel het iedereen vrij staat een eigen wapen te kiezen, is het aangewezen dat alleen wapens erkend worden die heraldisch verantwoord zijn.

Artikel 6

De erkende en verleende wapens moeten geregistreerd en bekendgemaakt worden om verwarring, misbruik en betwisting te voorkomen. Uit de geschiedenis van de heraldiek zijn er immers vele voorbeelden van dergelijke misbruiken aan te halen.

Artikel 7

Dit artikel stelt de basisbeginselen voor de erkenningsprocedure vast. De nadere procedure wordt door de Vlaamse regering vastgesteld.

Artikel 8

Het is vanzelfsprekend dat aan de erkenning of verlening van een wapen geen voorrechten of voordelen worden verbonden.

Artikel 9

Artikel 11 van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993, bepaalt dat de decreten strafbepalingen kunnen bevatten overeenkomstig Boek I van het Strafwetboek.

De strafmaat is dezelfde als voor andere misdrijven die op het cultureel patrimonium betrekking hebben, zoals inbreuken tegen het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten en het decreet van 17 november 1982 houdende bescherming van het roerend cultureel patrimonium.

Artikel 10

De overgangsmaatregel voorziet in een vereenvoudigde procedure voor de erkenning van wapens die geregistreerd werden door het Heraldisch College van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde. Het is een blijk van waardering voor het ernstige werk dat genoemde vereniging op het gebied van familiegeschiedenis en heraldiek in de laatste twee decennia heeft gepresteerd.

Marc OLIVIER

VOORSTEL VAN DECREET

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

In dit decreet wordt verstaan onder :

- 1° privé-personen : de natuurlijke personen die tot de Vlaamse Gemeenschap behoren en die aan de Vlaamse regering de erkenning vragen van het recht om een oud wapen te voeren of de verlening vragen van het recht om een nieuw wapen te voeren ;
- 2° instellingen :
 - a) de privaatrechtelijke rechtspersonen andere dan natuurlijke personen waarvan de zetel gevestigd is in het Vlaamse Gewest of waarvan de zetel gevestigd is in het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, die wegens hun aard beschouwd moeten worden tot de Vlaamse Gemeenschap te behoren en die aan de Vlaamse regering de erkenning vragen van het recht om een oud wapen te voeren of de verlening vragen van het recht om een nieuw wapen te voeren ;
 - b) de privaot- of publiekrechtelijke Vlaamse onderwijsinstellingen ;
- 3° oud wapen : een heraldisch wapen waarvan kan worden bewezen dat het gedurende ten minste honderd jaar publiekelijk werd gevoerd ;
- 4° nieuw wapen : een heraldisch wapen waarvan niet kan worden bewezen dat het gedurende ten minste honderd jaar publiekelijk werd gevoerd ;
- 5° de Raad : de Vlaamse Heraldische Raad ;
- 6° de lijst : de lijst van erkende wapens zoals opgesteld en bijgehouden door de Vlaamse regering.

HOOFDSTUK II

Bijzondere bepalingen

AFDELING I

Oude wapens

Artikel 3

§ 1. Op aanvraag van een belanghebbende privé-persoon of instelling kan de Vlaamse regering, nadat ze de Raad heeft geraadpleegd, het recht erkennen om een oud wapen te voeren.

§ 2. De belanghebbende privé-persoon of instelling moet het bewijs leveren dat het betrokken wapen ten minste honderd jaar voor de datum van zijn aanvraag door één of meer van zijn voorouders in rechtstreekse mannelijke lijn, respectievelijk door de instelling of haar rechtsvoorgangers publiekelijk werd gevoerd.

§ 3. Het recht om een erkend oud wapen te voeren wordt vererfd volgens de heraldische gebruiken.

§ 4. De erkenning door de Vlaamse regering van het recht om een oud wapen te voeren doet geen afbreuk aan de rechten die derden eveneens ten opzichte van het betrokken wapen zouden kunnen laten gelden.

AFDELING II

Nieuwe wapens

Artikel 4

§ 1. De Vlaamse regering kan, nadat ze de Raad heeft geraadpleegd, op eigen initiatief een privé-persoon of een instelling het recht verlenen om een nieuw wapen te voeren.

§ 2. Op aanvraag van een belanghebbende privé-persoon of instelling kan de Vlaamse regering, nadat ze de Raad heeft geraadpleegd, het recht verlenen om een nieuw wapen te voeren.

§ 3. De in § 1 en § 2 bedoelde verleningen bepalen de vorm van het nieuwe wapen. Bij verleningen aan privé-personen worden ook de lijst van personen die het recht hebben om het wapen te voeren

en de wijze van vererving, eventueel in de vrouwelijke lijn, bepaald.

§ 4. De in § 1 en § 2 bedoelde nieuwe wapens moeten aan de volgende voorwaarden voldoen :

- 1° ze moeten heraldisch verantwoord zijn ;
- 2° het mogen geen wapens zijn die al toebehoren aan andere privé-personen of instellingen ;
- 3° de buitenversierselen van het wapen mogen geen gouden helmkroon, rangkroon, banieren, wapenmantel of wapenkreet bevatten.

HOOFDSTUK III

Gemeenschappelijke bepalingen

Artikel 5

Om voor de erkenning of verlening in aanmerking te komen moeten de wapens in overeenstemming zijn met de reglementering vastgelegd door de Raad.

Artikel 6

§ 1. De erkenning van een oud wapen zoals vermeld in artikel 3 en de verlening van een nieuw wapen zoals vermeld in artikel 4 moeten worden ingeschreven in de lijst van erkende en verleende wapens.

§ 2. De Vlaamse regering bepaalt, nadat ze de Raad heeft geraadpleegd, de wijze waarop de inschrijving wordt vastgesteld en bijgehouden.

§ 3. De in § 1 vermelde erkenningen en verleningen worden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

§ 4. De Vlaamse regering bepaalt, nadat ze de Raad heeft geraadpleegd, de wijze waarop de erkenning, vaststelling of verlening wordt gewijzigd, opgeheven of ingetrokken.

Artikel 7

§ 1. De Vlaamse regering bepaalt, nadat ze de Raad heeft geraadpleegd, de wijze waarop de aanvragen worden ingediend, en welke bijkomende documenten eventueel nog bij de aanvraag moeten worden gevoegd.

§ 2. De Vlaamse regering bepaalt de vergoeding voor de administratieve kosten voor de erkenning of verlening en de inschrijving ervan in de lijst.

§ 3. De Vlaamse regering bepaalt de wijze waarop afschriften en uittreksels uit de lijst worden afgegeven en de vergoeding die ervoor wordt aangerekend.

Artikel 8

Aan de erkenning of verlening van een wapen zijn geen andere voordelen of voorrechten verbonden dan het recht om het wapen te voeren.

HOOFDSTUK IV

Slotbepalingen

Artikel 9

Onverminderd de toepassing van de straffen die in het Strafwetboek of in andere wetten of decreten zijn opgenomen, wordt de persoon die onrechtmatig een erkend of verleend wapen voert, gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en een geldboete van ten minste honderd en ten hoogste vijftigduizend frank of met één van deze straffen.

Artikel 10

De Vlaamse regering kan, nadat ze de Raad heeft geraadpleegd, burgerlijke wapens die geregistreerd werden door het Heraldisch College van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, op individuele aanvraag van de belanghebbende privé-personen

en als ze overeenstemmen met de bepalingen van dit decreet, erkennen binnen twee jaar na de inwerkingtreding van dit decreet.

Marc OLIVIER

Johan DE ROO
